

ABD Medyasında Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Aracı Hakkında Yayımlanan Haberlerin Kamu Diplomasisi Bağlamında İncelenmesi

Analysis of the News Coverage in the US Media About Bayraktar TB2 Armed Unmanned Aerial Vehicle in the Context of Public Diplomacy

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
İbrahim Ethem Dinç

ORCID: 0000-0002-4256-917X

Geliş tarihi/Received:
23.04.2022

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
30.05.2022

Kabul tarihi/Accepted:
31.05.2022

Yayın tarihi/Published:
16.06.2022

Atıf/Citation:
Erdinç, İ. E. (2022). ABD
medyasında Bayraktar
TB2 Silahlı İnsansız Hava
Aracı hakkında yayımlanan
haberlerin kamu diplomasisi
bağlamında incelenmesi.
İletişim ve Diplomasi, 7
(Kamu Diplomasisi ve Ülke
Markalama Özel Sayısı), 25-46.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1108026

İbrahim Ethem ERDİNÇ¹

ÖZ

Bu araştırmada Türkiye’de üretilen Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Aracı (SİHA) Sistemi’nin ABD merkezli medya kuruluşları tarafından hangi bağlamda haberleştirildiği incelenmiştir. Bu amaçla 1 Temmuz 2020 – 1 Temmuz 2021 tarihleri aralığında internette ABD medyasına dönük olarak “armed drones” anahtar kelimesiyle tarama yapılmıştır. Bu tarama sonucu The Wall Street Journal ve The Washington Post gazeteleri ile Forbes ve Foreign Affairs dergilerinin dijital sürümlerinde Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Araçlarına ilişkin haberlerin yayımlandığı belirlenmiş ve araştırma bu nedenle bu haberlerle sınırlandırılmıştır. Yayımlanan bu haberler betimsel analize tabi tutulmuş ve kamu diplomasisi bağlamında çözümlenmiştir. Türkiye’de üretilen silahlı insansız hava araçları stratejik açıdan gerek Türkiye-ABD ilişkileri bağlamında gerekse daha geniş kapsamlı uluslararası ilişkiler bağlamında askerî, siyasi ve ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçların uluslararası düzeyde faaliyet gösteren ABD merkezli medya kuruluşları tarafından hangi bağlamlarda haberleştirildiğini, bir başka ifadeyle nasıl çerçvelendiğini betimleyerek analiz etmek Türkiye’nin uluslararası topluma dönük olarak sürdürdüğü kamu diplomasisi faaliyetlerinin planlanmasında ufuk açıcı olması bakımından önemlidir. Yapılan analiz sonucunda, incelenen haberlerde beş ortak konunun ön plana çıktığı görülmüştür. Bunlar, Bayraktar TB2 SİHA’ların sonuca etki eden oyun değiştirici rolü, hava savunma sistemleri karşısındaki üstünlüğü ve buna bağlı olarak yeni bir savaş konsepti oluşturması, düşük maliyetle üretilmesi ve son olarak rekabetçi avantajlara dayalı bir ihracat potansiyeline sahip olmasıdır.

¹ Arş. Gör. Dr., Trabzon Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü, Trabzon, Türkiye, ethemerinc@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Kamu diplomasisi, ABD medyası, Bayraktar TB2, silahlı insansız hava araçları, uluslararası kamuoyu

ABSTRACT

This research investigated the context of US-based media coverage of the Bayraktar TB2 Armed Unmanned Aerial Vehicle System (UCAV), which is manufactured in Türkiye using domestic and national resources. For the purpose of this research, the keyword “armed drones” was searched online in the US media outlets between July 1, 2020 and July 1, 2021. This search revealed that Bayraktar TB2 armed unmanned aerial vehicles were covered in The Wall Street Journal and The Washington Post, as well as in the digital editions of Forbes and Foreign Affairs magazines. As a result, the research was limited to these news items. These published news items were subjected to descriptive analysis and were analysed from the perspective of public diplomacy. Armed unmanned aerial vehicles produced in Türkiye have strategic military, political and economic consequences in both Türkiye-US relations and wider international relations. Analysing these consequences by defining the circumstances in which they are reported by international media organizations based in the United States is both inspiring and essential for the planning of Türkiye’s public diplomacy activities toward the international community. The analysis revealed five common themes. These include the game-changing roles of TB2 UCAVs in affecting the outcome, their superiority over air defence systems, the creation of a new war concept, low cost manufacture and finally an export potential based on competitive advantages.

Keywords: Public diplomacy, US media, Bayraktar TB2, armed unmanned aerial vehicles, international public opinion

EXTENDED ABSTRACT

One of the target audiences in public diplomacy is the media, which is both a significant instrument and component in the development of public opinion and an active actor. States intend to have a positive impact on the international community by taking part in global news networks as part of public diplomacy. In this context, governments seek to instil favourable impressions of their country in the minds of foreign societies by reaching out to them through international media and implementing informative initiatives promoting the country. Because the way a country is perceived and expressed in the international media affects the international community’s approach to that country and its policies (Ekşi, 2014, p. 115). In other words, it is possible to establish a positive perception in the target public by sending messages through international media (Erzen, 2014, p. 54).

Printed media outlets that publish abroad reach millions of readers worldwide through web-based publications. Opinion leaders now closely watch articles and comments in printed media, which have garnered many more readers through the Internet. The New York Times, The Los Angeles Times, The Wall Street Journal, Le Monde, Financial Times, and The Washington Post are the world's most widely read newspapers (Yıldırım, 2015, p. 178).

The Western perspective is naturally decisive in the creation of world public opinion because prominent international media organisations are largely Western-centred globally. Certain differences in positivity/negativity can be expected between the framing made by these organisations about the countries they publish and the framing made about developing or less developed countries. For example, the Middle East and less developed countries are frequently associated with themes such as rising terror and chaos, as well as hunger and poverty. On the other hand, the United States and other developed European countries are associated with concepts such as democracy, human rights and development (Erzen, 2014, p. 148). Although this is the general trend, significant advances in locations outside the West can also be reported in these media outlets. Remarkable developments, especially those affecting the interests of Western countries and causing dramatic changes on a regional or global scale, can set the agenda. Bayraktar TB2 UCAV, which was manufactured in Türkiye using domestic and national resources, was widely reported in this context by Western-based international media organisations, which is noteworthy for Türkiye's public diplomacy.

This research investigates the context of US-based media coverage of the Bayraktar TB2 Armed Unmanned Aerial Vehicle System, which is manufactured in Türkiye using domestic and national resources. For the purpose of this research, the keyword "armed drones" was searched online in the US media outlets between July 1, 2020 and July 1, 2021. This search revealed that Bayraktar TB2 armed unmanned aerial vehicles were covered in The Wall Street Journal and The Washington Post, as well as in the digital editions of Forbes and Foreign Affairs magazines. As a result, the research was limited to these news items. These published news items were subjected to descriptive analysis and were analysed from the perspective of public diplomacy. Armed unmanned aerial vehicles produced in Türkiye have strategic military, political and economic consequences in both Türkiye-US relations and wider international relations. Analysing these consequences by defining the circumstances in which they are reported by international media organizations based in the United States is both inspiring and essential for the planning of Türkiye's public diplomacy efforts toward the international community. The analysis revealed five common themes. These include the game-changing roles of TB2 armed drones in affecting the outcome, their superiority over air defence systems, the creation of a new war concept, low cost manufacture and finally an export potential based on competitive advantages.

Giriş

Kamu diplomasisi açısından bakıldığında tüm dünya ülkelerinin halkları hedef kamulardır. Uluslararası erişime açık mecralarda belirli bir ülkeye ilişkin yayımlanan haberler ise bu hedef kamuların zihninde o ülkeye dair algının oluşması sürecinde rol oynayan önemli faktörlerdendir. Bu nedenle yayımlanan bu haberler, sürdürdükleri kamu diplomasisi politikalarıyla hedef kamuların ilgisini çekmeyi ve sempatisini kazanmayı hedefleyen devletler açısından önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle, ABD medyasında uluslararası toplumun erişimine açık bir biçimde yayımlanan Türkiye'ye ilişkin haberlerin hedef kamuların Türkiye hakkındaki kanaatlerinin oluşmasında bir veri olarak önem taşıdığı söylenebilir. Bu haberlerin yayımlandığı dilin küresel çapta bilinirliği en yüksek dillerden biri olan İngilizce olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu önem bir kat daha artmaktadır. Bu araştırmada incelenen gazete ve dergilerin dijital sürümlerini küresel ölçekte ziyaret eden kişi sayısı da bu durumu somut olarak ortaya koymaktadır. Küresel çapta erişime açık olan haberlerin hedef kamuların zihninde oluşacak algıda belirleyici olması muhtemel olduğuna göre bu haberlerin hangi çerçevelemeyle inşa edildiğini anlamak ve analiz etmek de Türkiye'nin uygulayacağı kamu diplomasisi faaliyetlerinin planlanmasında katkı sağlayıcı olacaktır. Bu çerçevede, çalışmanın yapıldığı zaman aralığında, ABD medyasına dönük olarak "armed drones" anahtar kelimesiyle tarama yapılmıştır. Bu tarama sonucu The Wall Street Journal ve The Washington Post gazeteleri ile Forbes ve Foreign Affairs dergilerinin dijital sürümlerinde Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Araçlarına ilişkin haberlerin yayımlandığı belirlenmiş ve araştırma bu nedenle bu haberlerle sınırlandırılmıştır. Bu haberler betimsel açıdan analiz edilmiş ve kamu diplomasisi bağlamında yorumlanmıştır.

Kamu Diplomasisi Kavramı

"Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasinin ötesinde; hükümetler tarafından diğer ülkelerde kamuoyu oluşturulması; bir ülkedeki özel çıkar gruplarının diğer ülkelerdeki gruplarla etkileşimi ve kültürlerarası iletişim süreci gibi uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını kapsamaktadır" (Cull, 2006) .

Kamu diplomasisini farklı ülkelerde yaşayan hedef kamular ile etkileşimi arttırarak onları anlamaya, bilgilendirmeye ve etkilemeye dönük faaliyetler olarak da tanımlamak mümkündür(Krause & Evera, 2009, s. 109). Tuch (1990, s. 3) ise kamu diplomasisini "hükümetlerin kendi ulusal kültürüne, fikir ve ideallerine, kurumlarına, amaçlarına ve mevcut politikalarına karşı yabancı kamularda anlayış geliştirmek üzere sürdürdüğü iletişim faaliyetleri" olarak açıklamaktadır (Ekşi, 2014, s. 82). Hükümetler, kamu diplomasisi kapsamında sürdürdükleri faaliyetler aracılığıyla diğer ülkelerde yaşayan hedef kamuların fikirlerini kendi ülkeleri lehine etkilemeye çalışmaktadır (Potter, 2003, s. 46). Bu tanımlamalarda diğer ülkelerde yaşayan hedef kamuların algılarını etkileme ama-

cına vurgu yapılmaktadır. Örneğin bir ülke gelişmiş, müreffeh, demokratik, bilimsel bilgi üreten, yüksek düzeyli teknoloji geliştiren, uluslararası toplumda adaletin, refahın, barışın ve kalkınmanın artırılmasına dönük çabalara öncülük eden bir ülke olabilir. Bu ülkenin sahip olduğu bu özelliklerin iyi tasarlanmış bir iletişim stratejisiyle ve doğru kanallar aracılığıyla hedef kitlelere iletilmesi, kamu diplomasisinin algıları olumlu yönde etkileme amacına hizmet etmektedir.

Karadağ (2016, s. 25), kamu diplomasisini “bir devletin millî çıkarlarını korumak ve geliştirmek için; birey, grup, şirket vb. unsurlar aracılığıyla hedef kamuları ve karar vericileri olumlu şekilde etkileyecek nitelikte sürdürdüğü faaliyetler” şeklinde tanımlamaktadır. Leonard vd. (2002, s. 1) ise kamu diplomasisi sürecinde hedef kamuları etkilemek için onları dinleyerek anlamanın ve bilgilendirmenin önemine dikkat çekmiştir.

Geleneksel diplomasi, uluslararası aktörlerin (genelde siyasiler ve diplomatlar) birbirleri arasındaki bağlantıyı; kamu diplomasisi ise bu uluslararası aktörler ile hedef kamular arasındaki bağlantıyı kapsamaktadır. Bundan da öte, kamu diplomasisinde halkların kendi aralarında sürdürdüğü etkileşim faaliyetleri de önemli bir rol oynamaktadır. Melissen de (2005, s. 5) geleneksel diplomasi devletin yetkilileri veya diğer uluslararası aktörler (diplomatlar) arasındaki ilişkilerle; kamu diplomasisinin ise yabancı toplumlardaki hedef kamular, daha belirli sivil toplum örgütleri ve bireyler ile ilişkili olduğunu belirtmektedir. Hükümetler kendi politikalarını uluslararası nitelikte yayın yapan resmî medya kuruluşları aracılığıyla hedef kamulara iletebilir. Diğer taraftan bilimsel, sanatsal veya kültürel bağlamlarda dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşları ya da bireyler tarafından kalıcı etkileşim faaliyetleri de sürdürülebilmektedir. Bu açıdan kamu diplomasisi, “diplomatlar” ile “hedef kamular arasındaki etkileşimin de ötesine geçebilmektedir (Kalın, 2012, s. 150). Buna bağlı olarak günümüzde kamu diplomasisi literatüründe bir aktör olarak devletin rolünün azaldığı; sivil organizasyonların etkileşiminin ise ön plana çıktığı gözlemlenmektedir (Kavoğlu, 2018, s. 107).

Kamu diplomasisinin; günlük iletişim, stratejik iletişim ve kalıcı ilişkiler geliştirme olmak üzere üç boyutu vardır. Günlük iletişim boyutu iç ve dış politikada, ortaya çıkan güncel gelişmelere ilişkin kararların bağlamını açıklamayı içermektedir. Stratejik iletişim boyutunda, hedef kamulara stratejik açıdan önemli olan konulara ilişkin hükümet politikalarını anlatmak ve istenilen yönde bir algı oluşturmak için sembolik iletişim etkinlikleri düzenlenmektedir. Kalıcı ilişkiler geliştirme boyutunda ise konferanslar, sempozyumlar, burslar, eğitimler, değişim programları gibi etkinlikler ve projeler aracılığıyla önemli noktada olan ya da olacak kişilerle uzun vadeli ilişkiler geliştirilmektedir (Nye, 2008, s. 101-102).

21. yüzyılın başından itibaren dünyada gücün dayandığı dinamikler açısından hızlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Geçtiğimiz yüzyılda ülkelerin gücü endüstriyel

ekonomilere dayalıyken içinde yaşadığımız post-endüstriyel dönemde bu güç daha ziyade bilgi ve enformasyon yaratma ve manipüle etme kapasitesine dayanmaktadır. Bir ülkenin yaratıcılık ve yenilik kapasitesi, zırhlı tümenlere veya uçak gemilerine sahip olmasını gölgede bırakabilmektedir. Ordular önemini korumakta ancak savaş stratejilerinde köklü değişiklikler yaşanmaktadır. Savaş dünyası daha dijital, ağ bağlantılı, esnek, insansız ve akıllı (yapay zekâya dayalı olarak) hâle gelmektedir. Dünya sahnesindeki konumunu güçlendirmeyi hedefleyen herhangi bir aktör, bu yeni “akıllılık” temeli etrafında stratejiler inşa etmek zorundadır (Wilson III, 2008, s. 112-113).

Günümüz hegemonik güç olgusunun parametrelerini sıralayan Nye (2003, s. 63) teknolojik liderliğin, askerî ve ekonomik büyüklüğün yanı sıra yumuşak güç ve uluslararası iletişim ağını denetim kapasitesini de ifade etmektedir (Kavoğlu, 2018, s. 119). Kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında devletler medyada haber yönetimine başvurarak çerçeveleme yöntemlerini kullanabilmektedir (Ekşi, 2014, s. 83). Bu bağlamda özellikle uluslararası medyaya yönelik olarak haber değeri yaratmak, gündem oluşturmak ve çerçevelemelere zemin hazırlamak kamu diplomasisi açısından önemli bir gerekliliktir.

Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Medya

Kamuoyu oluşumunda önemli bir araç ve aktör olan medya, kamu diplomasisi açısından da hedef kitlelerden biridir. Devletler, küresel yayıncılık yapan haber ağlarında yer alarak uluslararası toplumu olumlu yönde etkilemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda hükümetler, yabancı toplumlara uluslararası medya aracılığıyla ulaşarak ülkeyi tanıtıcı enformasyonel programlar yürütmekte; ülke hakkında onların zihninde olumlu algı ve imajların oluşmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bunun dışında belli bir ülkedeki gelişmeler o ülkenin hükümeti veya o ülkedeki herhangi bir kişi ya da organizasyonun girişimi olmaksızın da uluslararası medya tarafından haberleştirilebilir. Bir ülkenin uluslararası medya kuruluşları tarafından haberleştirilen ve küresel ölçekte gündem oluşturan bir şeyi gerçekleştirilmesi (dikkat çekici bir teknolojik gelişme, insanlık yararına ortaya konulan bir politika vb.) ise kamu diplomasisi açısından oldukça önemlidir. Çünkü küresel medya organlarında bir ülkenin hangi kavramlarla ifade edildiği uluslararası toplumun o ülkeye ve o ülkenin politikalarına yaklaşımını etkilemektedir (Ekşi, 2014, s. 115). Bu açıdan uluslararası medya aracılığıyla hedef kamuların zihninde olumlu bir algı oluşturmak mümkündür (Erzen, 2014, s. 54).

Günümüz koşullarında, devletler diğer ülkelerin halklarıyla bütünleşebilmek için daha çok dijital mecralar aracılığıyla uluslararası çevreyi yönlendirmeye çalışmaktadır (Cull, 2008, s. 34). Bu bağlamda bir ülke hakkında uluslararası haber yayıncılığı yapan medya kuruluşlarının dijital sürümlerinde yayımlanan haberler, uluslararası toplumun ve toplum liderlerinin düşüncelerinin şekillendirilmesinde rol oynamakta (Price,

Haas, & Margolin, 2008, s. 150; Yıldırım, 2015, s. 117) ve haberi yapılan ülkenin sürdürdüğü kamu diplomasisi faaliyetleri açısından yol gösterici olabilmektedir. Dijital mecralar eş zamanlı, geniş kapasiteli, karşılıklı, çok katmanlı ve yüksek hızlı iletişime olanak sunmaktadır (Van Dijk, 2004, s. 146; Binark, 2007, s. 5). Bu özellikleri sayesinde, hedef kamularla doğrudan etkileşime aracılık etme ve geleneksel medya aygıtlarını etkileyebilme gibi avantajlar da sunmaktadır (Kavoğlu, 2018, s. 126). Dolayısıyla bu platformları etkin bir biçimde kullanan uluslararası medya kuruluşlarının dijital sürümlerinde bir ülkenin gündem olması, kamu diplomasisi açısından büyük önem arz etmektedir.

Uluslararası medya organları dijital sürümleri aracılığıyla dünyada milyonlarca okuyucuya ulaşmaktadır. Örneğin, The New York Times, The Los Angeles Times, The Wall Street Journal, LeMonde, Financial Times, The Washington Post gibi gazeteler dünyada en fazla okuyucuya sahip gazeteler olarak anılmaktadır (Yıldırım, 2015, s. 178). Bu mecralarda yer alan yazılar ve yorumlar özellikle kanaat liderleri tarafından yakından takip edilmektedir. Bunun yanı sıra sosyal ağlar da küresel kamuoylarının oluştuğu küresel kamusal alan olarak görülebilir (Ekşi, 2014, s. 117). Bu nedenle kamu diplomasisi faaliyetleri bağlamında hükûmetlerin, uluslararası medya kuruluşlarının sosyal medya hesaplarını da yakından takip etmesi gerekmektedir.

Küresel çapta ana akım uluslararası medya kuruluşları büyük ölçüde Batı merkezlidir ve bu durum dünya kamuoyunun oluşumunda Batılı perspektifin belirleyici olması gibi doğal bir sonuç yaratmaktadır. Bu kuruluşların yayımladıkları haberlerde, buldukları ülkeler hakkında yaptığı çerçevelemeler ile gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkeler hakkında yaptığı çerçevelemeler arasında olumluluk/olumsuzluk bağlamında birtakım farklılıklar olması beklenebilir. Örneğin, Orta Doğu ülkelerinin daha çok terör ve kaos, az gelişmiş ülkelerin ise açlık ve yoksulluk ile; ABD ve diğer gelişmiş Avrupa ülkelerinin ise demokrasi, insan hakları ve gelişmişlik gibi kavramlarla anıldığına rastlanabilmektedir (Erzen, 2014, s. 148). Genel eğilim bu yönde olmasına rağmen Batı dışındaki merkezlerde yaşanan önemli gelişmeler de bu mecralarda haber olabilmektedir. Özellikle Batılı ülkelerin çıkarlarını ilgilendiren, bölgesel ya da küresel çapta dramatik değişikliklere yol açan dikkat çekici gelişmeler gündem oluşturabilmektedir. Türkiye’de yerli ve millî imkânlarla geliştirilen Bayraktar TB2 SİHA da bu bağlamda Batı merkezli uluslararası medya kuruluşları tarafından geniş çaplı bir biçimde haberleştirilmiştir.

Bayraktar TB2 SİHA

Özdemir Bayraktar tarafından 1984 yılında kurulan bir makine imalat ve savunma şirketi olan Baykar’ın Teknik Müdürü Selçuk Bayraktar tarafından geliştirilerek kullanıma sunulan Bayraktar TB2 SİHA (Taktik Blok 2 Silahlı İnsansız Hava Aracı) Sistemi Baykar’ın kurumsal web sayfasında şu şekilde tanımlanmaktadır:

350.000 saatten fazla uçan Bayraktar TB2 SİHA, Türk Silahlı Kuvvetleri, Jandarma ve Emniyet Müdürlüğü bünyesinde 2014'ten bu yana aktif olarak hizmet etmektedir. Şu anda Türkiye ile beraber ihraç edildiği Katar, Ukrayna ve Azerbaycan'da toplam 160 adet Bayraktar SİHA Platformu görev yapmaktadır. Bayraktar TB2 bu ölçekte ihraç edilen ilk hava aracı unvanını da taşımaktadır (Baykar, 2022).

Bayraktar TB2 SİHA'lar Türkiye tarafından Suriye'nin kuzeyine dönük olarak yapılan tüm harekâtlarda (Fırat Kalkanı Harekâtı: 24 Ağustos 2016-29 Mart 2017; Zeytin Dalı Harekâtı: 28 Ocak 2018-24 Mart 2018; Barış Pınarı Harekâtı: 9 Ekim-17 2019; Bahar Kalkanı Harekâtı: 27 Şubat – 5 Mart 2020) kullanılmıştır. Bu harekâtların hedefi PYD/YPG terör unsurları tarafından bölgede oluşturulmak istenen terör koridorunun engellenmesidir. Düzenlenen harekâtlar başarı ile sonuçlanmış ve Bayraktar TB2 SİHA'lar bu hedefe ulaşılmasında çok önemli roller üstlenmiştir.

Türkiye, Libya İç Savaşı'nda Birleşmiş Milletler'in (BM) tanıdığı meşru hükûmete bağlı Libya Ordusu'nun muhalif Hafter milislerine karşı 25 Mart 2020'de başlattığı Barış Fırtınası Operasyonu'na fiilî destek vermiştir. Meşru hükûmet, Hafter güçlerinin ele geçirdiği bölgeleri geri kazanmıştır. Bayraktar TB2 SİHA'ları tarafından düzenlenen hava saldırıları bu operasyonun başarıyla tamamlanmasını sağlamıştır.

27 Eylül 2020 tarihinde Azerbaycan Ordusu'nun, Ermenistan güçlerinin sivil yerleşim birimlerine ateş açması üzerine Dağlık Karabağ topraklarını işgalden kurtarmak için başlattığı harekât 10 Kasım 2020 gecesi yapılan ateşkes ile son bulmuştur. Ermenistan güçlerinin ağır kayıplar verdiği bu savaşta Azerbaycan kesin bir galibiyet elde ederek işgal altındaki topraklarını geri kazanmıştır. Bu sonucun elde edilmesinde Azerbaycan'ın Türkiye'den temin ederek envanterine kattığı Bayraktar TB2 SİHA'ları önemli bir rol oynamıştır.

Haberleri Analiz Edilen ABD Merkezli Medya Kuruluşları

Bu çalışmada, 1 Temmuz 2020 - 1 Temmuz 2021 tarihleri arasında ABD medyasına dönük olarak "armed drones" anahtar kelimesiyle yapılan tarama sonucu The Wall Street Journal ve The Washington Post gazeteleri ile Forbes ve Foreign Affairs dergilerinin dijital sürümlerinde Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Araçlarına ilişkin haberler belirlenmiştir. Bu nedenle çalışmanın örneklemini The Wall Street Journal ve The Washington Post gazeteleri ile Forbes ve Foreign Affairs dergilerinin dijital sürümleri oluşturmaktadır.

The Washington Post 1877'de Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuştur ve ABD'nin en eski gazetelerinden biridir. Uzun bir geçmişe ve köklü bir geleneğe sahip olan gazetenin dijital versiyonu her ay ortalama 85 milyon kişi tarafından ziyaret edilmektedir (The Washington Post, 2022).

The Wall Street Journal 1889 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş olan uluslararası bir gazetedir. Yaklaşık 130 yıllık uzun tarihi boyunca gazete, iki dünya savaşının da içinde olduğu birçok önemli gelişmeyi okuyucularına aktarmıştır. Küresel anlamda çok geniş bir okuyucu kitlesine sahip olan gazetenin internet haber sitesi wsj.com ayda ortalama 67,5 milyon kişi tarafından ziyaret edilmektedir (The Wall Street Journal, 2022).

Forbes, 1917 yılında ilk sayısı yayımlanan ABD merkezli bir iş dünyası dergisidir. Dergi; iş, politika, teknoloji ve inovasyon konularında son dakika gelişmelerine de yer veren çok geniş kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Derginin dijital sürümü dünya çapında aylık ortalama 132 milyon kişi tarafından ziyaret edilmektedir (Forbes, 2022).

Foreign Affairs ise 1922'den beri ABD dış politikası ve uluslararası ilişkiler alanına ilişkin küresel trendler ve güncel olaylar hakkında analizler yayınlayan bir dergidir. Derginin dijital sürümünün medya kitinde "içeriklerimiz alanında uzman kişiler tarafından oluşturuluyor, yenilikçi iş insanları, devlet başkanları ve politika yapımcılar insanlara ulaşmak istediklerinde görüşlerini bu dergide yayınlıyor" ifadesi yer almaktadır. Derginin küresel ölçekte aylık ortalama ziyaretçi sayısı yaklaşık 3 milyondur (Foreign Affairs, 2022).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de üretilen Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Araçları'nın ABD medyası tarafından hangi bağlamlarda ele alındığını ortaya koymak ve ön plana çıkarılan hususları kamu diplomasisi bağlamında analiz etmektir.

Türkiye'de yerli ve millî kaynaklarla üretilen silahlı insansız hava araçlarının gerek Türkiye-ABD ilişkileri bağlamında gerekse daha geniş kapsamlı uluslararası ilişkiler açısından doğurduğu birtakım sonuçlar vardır. Bu sonuçların; askerî, siyasi ve ekonomik boyutları bulunmaktadır. Böylesine geniş kapsamlı ve çok boyutlu bir alanda çeşitli sonuçlar üreten bir gelişmenin uluslararası çapta faaliyet gösteren ABD merkezli medya kuruluşları tarafından hangi bağlamlarda haberleştirildiğini, bir başka ifadeyle nasıl çerçeveslendiğini betimleyerek analiz etmek, Türkiye'nin uluslararası topluma dönük olarak sürdürdüğü kamu diplomasisi faaliyetlerine zemin oluşturması bakımından önemlidir.

Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Tekniği

Bu araştırma kapsamında Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Araçlarının ABD merkezli medya kuruluşları tarafından hangi bağlamda haberleştirildiği incelenmiştir. Bayraktar TB2 SİHA'lar 2020 yılında gerek Dağlık Karabağ topraklarının özgürleştirilmesi sürecinde oynadığı aktif rol gerekse Libya iç savaşında elde ettiği başarılar dolayısıyla uluslararası medya tarafından yoğun bir biçimde haberleştirilmiştir. Bu

nedenle araştırmanın zaman aralığı 1 Temmuz 2020 - 1 Temmuz 2021 tarihleri olarak belirlenmiştir. Bu zaman aralığında ABD medyasına dönük olarak “armed drones” anahtar kelimesiyle yapılan tarama sonucu The Wall Street Journal ve The Washington Post gazeteleri ile Forbes ve Foreign Affairs dergilerinin dijital sürümlerinde Bayraktar TB2 Silahlı İnsansız Hava Araçlarına ilişkin haberler belirlenmiştir. Bu haberler yazar tarafından Türkçeye çevrilerek ekonomik, siyasi ve askerî temalar açısından betimsel analize tabi tutulmuş ve kamu diplomasisi bağlamında çözümlenmiştir.

Bulgular

Wall Street Journal Gazetesi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Haberin Betimsel Analizi

3 Haziran 2021 tarihinde yayımlanan haberin ilk bölümünde “Türkiye tarafından üretilen Silahlı İnsansız Hava Araçlarının (Bayraktar TB2 SİHA) düşük maliyetli olmasına rağmen yıkıcı etki gücüne sahip olduğu “hava savunma sistemlerini harap eden Türk droneleri uygun fiyatlı dijital teknoloji ile üretiliyor.” denilerek okuyucuya aktarılmıştır.

Haberin devamında, 2020 yılının Temmuz ayında, Hava ve Uzay Gücü Konferansı'nın sanal bir toplantısında, İngiltere Savunma Bakanı Ben Wallace'ın “Türk dronelerinin Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki modern savaşta oyun değiştiren rolüne bakın” ifadelerine yer verilerek Bayraktar TB2 SİHA'ların modern savaşlardaki oyun değiştirici rolüne dikkat çekilmiştir. Oyun değiştirici ifadesiyle silahlı insansız hava araçlarının dâhil olduğu bir savaşta konvansiyonel savaş taktik ve araçlarının etkisiz kaldığı anlatılmak istenmektedir. Bunun için yeni savaş stratejileri gerekmektedir ve bu da var olan kuralların değişeceği anlamına gelmektedir.

Haberin ön plana çıkardığı bir diğer konu Bayraktar TB2 SİHA'ların ihracat potansiyeli olmuştur. Bu potansiyel, Bayraktar TB2 SİHA'ları satın alan ülkeler örnek gösterilerek şu şekilde vurgulanmıştır: “Bayraktar TB2'lerden 160 tanesi şu anda Türkiye, Katar, Ukrayna ve Azerbaycan'ın hizmetinde görev almaya hazır; Polonya ise Türkiye'den 24 adet Bayraktar TB2 satın almayı planlıyor.”

Haberde Bayraktar TB2 SİHA'ların rakiplerine oranla ne kadar ucuz olduğu ABD yapımı silahlı insansız hava aracı MQ-9 ile yapılan çarpıcı bir karşılaştırma üzerinden okuyucuya aktarılmıştır: “Bayraktar TB2 İnsansız Hava Aracı setinin... on milyonlarla (ABD doları) ifade edilebilen bir maliyeti vardır, ancak bu maliyet MQ-9 için yüz milyonlarca doları bulmaktadır.”

Haberin son bölümünde Bayraktar TB2 SİHA'ların Libya'daki savaşın gidişatını değiştirdiği ve Rus yapımı Pantsir hava savunma sistemlerine karşı üstünlük sağladığı belirtilmiştir.

Tablo 1. Wall Street Journal Gazetesi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Habere İlişkin Genel Bilgiler

Haberin Başlığı	Türkiye Tarafından Üretilen Düşük Maliyetli Silahlı İnsansız Hava Araçları Savaş Alanlarını ve Jeopolitiği Yeniden Şekillendiriyor
Haberin Tarihi	3 Haziran 2021
Habere Erişim Linki	https://www.wsj.com/articles/armed-low-cost-drones-made-by-turkey-reshape-battlefields-and-geopolitics-11622727370
Haberin Bağlamı	Askerî / Ekonomik
Haberin İçeriğinde Vurgulanan Konular	<p>Bayraktar TB2 SİHA'ların</p> <ul style="list-style-type: none"> ◇ Hava Savunma Sistemlerini vurma ◇ Düşük maliyetle üretilmesi ◇ Savaşta "oyun değiştirici" rolü ◇ İhracat Potansiyeli ◇ Rakiplerine göre oldukça ucuz oluşu

Washington Post Gazetesi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Haberin Betimsel Analizi

Bu haberde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, "Kuzey Afrika'dan Kafkasya'ya nüfuz etmek için genişleyen bir askerî kampanya" yürüttüğü ve bu süreçte, Bayraktar TB2 SİHA'lara güvendiği belirtilmiştir. Böylelikle Erdoğan'ın askerî temelleri olan belli siyasi hedefleri açısından Bayraktar TB2 SİHA'lara atfettiği önemin altı çizilmiştir.

Haberin devamında Bayraktar TB2 SİHA'ların Libya iç savaşı'nda üstlendiği rol şu şekilde ifade edilmiştir: "Askerî analistlere göre Bayraktar TB2 SİHA'lar son aylarda Libya İç Savaşı'nda savaşın gidişatının değişmesinde önemli bir rol oynadı." Haberde Bayraktar TB2 SİHA'ların "Azerbaycan'ın tartışmalı Dağlık Karabağ bölgesi savaşında Ermeni güçlerine karşı galip gelmesine" yardımcı olduğu da belirtilmiştir. Ayrıca haberde, Türkiye'nin, Suriye'nin kuzeyinde merkezi hükûmete karşı savaşan muhaliflere verdiği askerî destekte, Bayraktar TB2 SİHA'ların oynadığı rol yıkıcı olarak tanımlanmıştır.

Bayraktar TB2 SİHA'ların Türkiye'nin askerî teknoloji alanındaki bağımsızlığının simgesi hâline geldiği "yerli insansız hava araçlarının gelişimi, Türkiye'nin tekno-

lojik inovasyonunun ve kendi kendine yeterliliğinin bir simgesi hâline geldi” ifadeleriyle okuyucuya aktarılmıştır. Bayraktar TB2 SİHA'ların “ülkedeki ulusal güveni arttırdığı” haberin ön plana çıkardığı bir diğer husustur. Ayrıca Türkiye'nin bu alanda dünyanın önde gelen üreticileri olan Çin ve İsrail için artık bir rakip olduğu da belirtilmiştir.

Türkiye'nin Suriye'de başlattığı karşı operasyonda Bayraktar TB2 SİHA'ların düşman unsurlara ağır hasarlar verdiği, Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığına ve haber kaynaklarına dayandırılarak ifade edilmiştir. Türkiye'nin başlattığı saldırı da Bayraktar TB2 SİHA'ların diğer silahlarla entegre olarak yeni bir savaş konsepti oluşturduğu şu ifadelerle okuyucuya aktarılmıştır: “Türk karşı saldırısı, büyüyen insansız hava aracı filosunu diğer silahlarla koordine etme konusunda gelişmiş bir yetenek sergiledi. Bir Türk düşünce kuruluşu olan EDAM'ın Güvenlik ve Savunma Çalışmaları Programı Direktörü Can Kasapoğlu, “Bu yeni bir konsept atılımıydı” dedi. Türkiye, insansız hava araçlarıyla roket sistemlerini ve topçu bataryalarını entegre etmişti.”

Haberde, Türkiye'de yerli ve millî endüstrinin gelişmesine neden olan siyasi gelişmelere de değinilmiştir. Bu bağlamda Türkiye Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir'in konuya ilişkin 2016'da Washington'da yaptığı bir açıklamada, ABD'ye “Türk insansız hava aracı programının geliştirilmesini teşvik ettiği için teşekkür ediyoruz. Amerikan insansız hava araçlarını edinmenin zorluğu bizi kendi araçlarımızı geliştirmeye zorladı.” ifadelerine de yer verilmiştir.

30 Kasım 2020 tarihinde yayımlanan bu haberde Türkiye'nin yerli ve millî savunma sanayisinin gelişimi bağlamında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın “Yüzde 20 yerli üretimle başladık, şimdi yüzde 70 üretiyoruz; Türkiye, artık kimseye ihtiyacının kalmadığı bir anı hedefliyor. Artık yaptırımlar önemli olmayacak.” açıklaması okuyucuya aktarılmıştır. Wall Street Journal yazarları, Erdoğan'ın bu ifadelerinin “Ankara'nın Rus S-400 füze savunma sistemini satın almasının ardından Türkiye'yi yaptırım uygulamakla tehdit eden ve F-35 savaş uçaklarının satışını durduran ABD'ye yönelik” olduğunu düşünmektedir.

Haberde Türkiye'nin Trablus merkezli hükümet adına 2019'da Libya İç Savaşı'na müdahale ettiği okuyucuya aktarılmış ve bu konu hakkında Alman Uluslararası ve Güvenlik İşleri Enstitüsü'nden Libya uzmanı Wolfram Lacher'in “Türkiye Libya'daki askerî gücünü, kritik bir bileşen olan insansız hava araçlarıyla hem havuç hem de sopa olarak kullanıyor” şeklindeki açıklamasına yer verilmiştir.

Haberin son kısmında Türkiye'nin Dağlık Karabağ Savaşı'nda Azerbaycan'a Bayraktar TB2 İnsansız Hava Araçları aracılığıyla destek vererek Ermenistan tarafına ağır kayıplar yaşattığı ve böylelikle “stratejik bir zafer” kazandığı belirtilmiştir.

Tablo 2. Washington Post Gazetesi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Habere İlişkin Genel Bilgiler

Haberin Başlığı	Türkiye'nin Sınırlarının Ötesindeki Askerî Harekâtı, Yerli Silahlı İHA'larla Güçleniyor
Haberin Tarihi	30 Kasım 2020
Habere Erişim Linki	https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/turkey-drones-libya-nagorno-karabakh/2020/11/29/d8c98b96-29de-11eb-9c21-3cc501d0981f_story.html
Haberin Bağlamı	Siyasi / Askerî / Ekonomik
Haberin İçeriğinde Vurgulanan Konular	<p>Bayraktar TB2 SİHA'ların;</p> <ul style="list-style-type: none"> ◊ Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın askerî hedefleri açısından taşıdığı önem ◊ Libya İç Savaşı'nda ve Dağlık Karabağ Savaşı'nda sonuca etki eden rolü ◊ Kuzey Suriye'deki savaşta Suriye Hükûmeti'ne bağlı güçlere verdiği yıkıcı zarar ◊ Türkiye'nin teknolojik inovasyonunun ve kendi kendine yeterliliğinin bir simgesi hâline gelmesi ◊ Ulusal Güveni arttırması ◊ Türkiye'yi, Çin ve İsrail gibi köklü insansız hava aracı üreticileri için bir rakip hâline getirmesi. ◊ Diğer silahlarla entegre biçimde yeni bir savaş konsepti oluşturması ◊ Yerli ve millî kaynaklarla üretilmesinin nedeni ◊ Hem havuç hem de sopa olarak kullanılması

Forbes Dergisi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Haberin Betimsel Analizi

10 Kasım 2020 tarihinde yayımlanan bu haberde Dağlık Karabağ Savaşı'nda Azerbaycan'ın, Ermeni kuvvetlerine karşı kesin bir zafer kazandığı belirtilmiştir. Bu zaferde büyük pay sahibi olan Bayraktar TB2 SİHA'ları hakkında Analist Samuel Bendett'in "İnsansız hava araçları, Ermeni hava savunmasını ve kara varlıklarını ortadan kaldıran bir sihirli kurşundu." yorumuna yer verilmiştir.

Haberin devamında Bayraktar TB2 İnsansız Hava Araçları muadili olan ABD yapımı General Atomics MQ-9 Reaper ile karşılaştırılmıştır. "TB2'nin ABD yapımı MQ-9 Reaper'ın ağırlığının sadece sekizde biri kadar olmasına ve sadece 80 mil hızla gitmesine rağmen, savaşta oldukça etkili olduğunu kanıtlayan dört MAM (Akıllı Mikro Mühimmat) lazer güdümlü füze taşıdığı" aktarılmıştır.

Haberde ön plana çıkarılan hususlardan biri de Bayraktar TB2'lerin Azerbaycan Dağlık Karabağ Savaşı'nda hava savunma sistemlerini etkisiz hâle getirmede gösterdiği başarı olmuştur. Bu başarı "250 zırhlı araç ve buna yakın sayıda topçu silahının yanı sıra bir S-300 hava savunma sistemi de dâhil olmak üzere 39 hava savunma sisteminin Bayraktar TB2'ler tarafından imha edildiğini" belirten somut örneklerle dayalı olarak açıklanmıştır.

Haberde Azerbaycan Dağlık Karabağ Savaşı kastedilerek "Burada ABD ordusu için de dersler var" denilmiştir. "Azerbaycan gibi hiçbir büyük güce yakın ya da emsal olamayacak bir ülkenin bile hazırlıksız bir rakipte büyük çaplı yıkıma yol açabilecek önemli bir modern drone cephaneliği kurabileceği" ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Analist Samuel Bendett'in şu ifadelerine yer verilmiştir:

ABD Kara Kuvvetleri varlıklarını korumak için Ermenilerin bu çatışmada yaptıklarından nispeten daha fazlasını yapabilir ancak küçük silahlı insansız hava araçları tehdidi kalıcı olacaktır. Daha fazla devlet kendi eski sistemlerini tamamlamak için Azeri deneyimini kopyalayarak bir dizi Bayraktar TB2 SİHA varlığı elde etmeye çalıştıkça bu tehdit büyüyecektir. Bu, insansız hava araçları tarafından kazanılan ilk savaş olabilir. Son olması ise pek o kadar olası değil.

Tablo 3. Forbes Dergisi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Habere İlişkin Genel Bilgiler

Haberin Başlığı	Azerbaycan'ın Ermenistan'a Karşı Zaferinin Ardındaki 'Sihirli Mermi' İHA'lar
Haberin Tarihi	10 Kasım 2020
Habere Erişim Linki	https://www.forbes.com/sites/davidhambling/2020/11/10/the-magic-bullet-drones-behind--azerbaijans-victory-over-armenia/?sh=de6406b5e571
Haberin Bağlamı	Askerî
Haberin İçeriğinde Vurgulanan Konular	<p>Bayraktar TB2 SİHA'ların;</p> <ul style="list-style-type: none">◇ Azerbaycan'ın Ermenistan karşısında kazandığı kesin zaferde oynadığı rol.◇ Muadili olan ABD yapımı MQ-9 Reaper ile karşılaştırılması ve rekabetçi üstünlüklerinin ortaya konulması◇ Hava savunma sistemlerini etkisiz hâle getirmedeki başarısı◇ Ortaya koyduğu performansının ABD açısından önemi

Foreign Affairs Dergisi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Haberin Betimsel Analizi

16 Aralık 2020 tarihinde yayımlanan bu haberin giriş bölümünde “Dünya drone savaşları çağına girdi” ifadesiyle silahlı insansız hava araçlarının belirleyici olduğu yeni bir savaş konsepti dönemine geçildiği belirtiliyor. Bu yeni durumu okuyucunun zihninde somutlaştırmak için Bayraktar TB2 SİHA'ların gidişatında ve sonucunda belirleyici olduğu üç savaştan (Libya İç Savaşı, Dağlık Karabağ Savaşı ve Suriye'nin Kuzeyinde Türkiye'nin gerçekleştirdiği harekâtlar) bahsediliyor. Bu silahlı insansız hava araçlarının “jeopolitiğin yeniden şekillenmesinde” etkili olduğu vurgulanıyor.

Haberin ilerleyen bölümünde silahlı insansız hava araçlarının (Bayraktar TB2 kastedilerek) hava savunma sistemlerini alt etmedeki başarısına değinilmiştir. Bu durum; “İnsansız hava araçları Libya, Dağlık Karabağ ve Suriye'de S-300 ve kısa menzilli Pantsir gibi gelişmiş Rus hava savunma sistemlerinin şaşırtıcı derecede savunmasız olduğunu kanıtladı” denilerek örneklendirilmiştir. Ayrıca haberde silahlı insansız hava araçlarının “daha büyük pilotlu uçaklar düşünülerek tasarlanan bu hava savunma sistemlerinin kapsam boşluğundan yararlandığı” da ifade edilmiştir. Bu ifade, geleceğin savaşlarında silahlı insansız hava araçları karşısında hem klasik hava savunma sistemlerinin hem de büyük pilotlu savaş uçaklarının ne kadar etkili olabileceğini sorgulamaktadır.

Haberin devamında silahlı insansız hava araçlarının; “devletlerin toprakları hızla ele geçirmesine, rakiplerini hızla alt etmesine ve gelecekte daha büyük cezalarla tehdit etmesine yardımcı olabileceği” ifade edilmiştir.

Haberde Bayraktar TB2'lerin gerek Suriye'nin kuzeyindeki harekâta gerekse Libya'daki Barış Fırtınası Operasyonu'ndaki belirleyiciliğinden bahsedilmiştir. Bu araçların oyun değiştirici rolü “modern savaş oyun kitabını gerçek zamanlı olarak revize ediyor” ifadesiyle gözler önüne serilmiştir.

Haberin son kısmında 5 milyon dolara mal olan Bayraktar TB2 SİHA ile bu SİHA'lar tarafından imha edilen ve yaklaşık 14 milyon dolara üretilen Pantsir hava savunma sistemi karşılaştırılmıştır. Haberde bunun yanı sıra Rus S-400 Triumph füze sisteminin 300 milyon dolara mal olurken Bayraktar TB2'nin mühimmatı olan MAM-L füzesinin fiyatının yalnızca yüz bin dolar olduğu ifade edilmiştir. Şimdiye kadar herhangi bir insansız hava uçağı bir S-400 hava savunma sistemini vurmadı. Ancak TB2'lerin Pantsir sistemlerini vurabilmesi pahalı hava savunma sistemleri karşısında insansız hava araçlarının çok daha tercih edilebilir bir alternatif olduğunu ortaya koymaktadır. Haberde bu konuya “Bu maliyetli hava savunma sistemleri insansız hava araçlarına karşı önlemler alınmaya kadar, muhtemelen savunmasız” kalacaktır denilerek dikkat çekilmiştir.

Tablo 4. Foreign Affairs Dergisi'nin Dijital Sürümünde Yayımlanan Habere İlişkin Genel Bilgiler

Haberin Başlığı	Dronelar Küresel Politikayı Dengesizleştiriyor, Basit Araçlar Çatışmaları Cazip ve Ucuz Hâle Getiriyor
Haberin Tarihi	16 Aralık 2020
Habere Erişim Linki	https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/2020-12-16/drones-are-destabilizing-global-politics
Haberin Bağlamı	Askerî / Ekonomik
Haberin İçeriğinde Vurgulanan Konular	<p>Bayraktar TB2 Bayraktar TB2 SİHA'ların;</p> <ul style="list-style-type: none">◊ Oyun değiştirici rolü◊ Yeni bir savaş konsepti (drone savaşları) oluşturduğu ve bunun da bazı sorunlu bölgelerdeki jeopolitiğin şekillenmesinde belirleyici olduğu◊ Pilotlu büyük uçaklara mukayeseyle hava savunma sistemlerinin boşluklarından yararlanmada daha etkili olduğu◊ Hava savunma sistemlerini alt etmedeki başarısı◊ Hava savunma sistemlerine göre çok daha ucuz oluşu

Tartışma ve Sonuç

Araştırma kapsamında yapılan analiz sonucunda, beş ortak konunun ön plana çıktığı görülmüştür. Bunlardan ilki Bayraktar TB2 SİHA'ların Suriye'nin Kuzeyine dönük harekâtlarda, Libya İç Savaşı'nda ve Dağlık Karabağ Savaşı'nda sonuca etki eden rolüdür. İkincisi, bu araçların hava savunma sistemlerinden kaçabilme ve onları imha edebilme noktasında ortaya koyduğu üstün performanstır. Üçüncüsü, savaştaki oyun değiştirici rolü ve buna bağlı olarak yeni bir savaş konsepti oluşturmasıdır. Dördüncüsü, yerli ve millî kaynaklara dayalı olarak düşük maliyetle üretilmesidir. Beşinci ve son olarak ise onu ayrıcalıklı kılan birtakım teknik özellikleri ve daha ucuz oluşu dolayısıyla rekabetçi avantajlara dayalı bir ihracat potansiyeline sahip olmasıdır.

Çalışmaya konu olan haberlerde ön plana çıkarılan bu özelliklerine bağlı olarak Bayraktar TB2 SİHA'ların ABD merkezli medya kuruluşları tarafından yayımlanan haberlerde şu şekilde çerçeveslendiğini söylemek mümkündür: Düşük maliyetle üretilmesine rağmen gelişmiş hava savunma sistemlerini etkisiz hâle getirmek gibi bazı çok özel üstünlükleri dolayısıyla savaşların kazanılmasında önemli rol alan ve oyun değiştirici gücü ile yeni bir savaş konsepti oluşturacak kadar başarılı bir araç. Bu özelliklerine bağlı olarak küresel savunma sanayii pazarında muadillerine nispeten rekabetçi üs-

tünlükleri ile ön plana çıkan; ucuz, etkili, caydırıcı ve yüksek ihracat potansiyeline sahip, güçlü bir alternatif.

Cull (2006) diğer ülkelerde kamuoyu oluşturulmasını, kamu diplomasisinin önemli bir boyutu olarak görmektedir. Bu bağlamda özellikle uluslararası medyaya yönelik olarak haber değeri yaratmak, gündem oluşturmak ve çerçevelemelere zemin hazırlamak kamu diplomasisi açısından önemli bir gerekliliktir. Devletlerin dijital mecralar aracılığıyla uluslararası çevreyi yönlendirmeye çalıştığı (Cull, 2008, s. 34) günümüz koşullarında bu gereklilik daha ön plana çıkmaktadır. Çünkü Bu bağlamda bir ülke hakkında uluslararası haber yayıncılığı yapan medya kuruluşlarının dijital sürümlerinde yayımlanan haberler, uluslararası toplumun ve toplum liderlerinin düşüncelerinin şekillendirilmesinde (Price, Haas, & Margolin, 2008, s. 150; Yıldırım, 2015, s. 117) rol oynamakta ve haberi yapılan ülkenin sürdürdüğü kamu diplomasisi faaliyetleri açısından yol gösterici olabilmektedir. Dijital mecralar eş zamanlı, geniş kapasiteli, karşılıklı, çok katmanlı ve yüksek hızlı iletişime olanak sunmaktadır (Van Dijk, 2004, s. 146; Binark, 2007, s. 5). Bu özellikleri sayesinde, hedef kamularla doğrudan etkileşime aracılık etme ve geleneksel medya aygıtlarını etkileyebilme gibi avantajlar da sunmaktadır (Kavoğlu, 2018, s. 126). Dolayısıyla bu platformları etkin bir biçimde kullanan uluslararası medya kuruluşlarının dijital sürümlerinde bir ülkenin gündem olması, kamu diplomasisi açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları içinde ABD medyasına dönük olarak yapılan incelemede Türkiye’de üretilen Bayraktar TB2 SİHA’ların önemli bir haber değeri yarattığı ve gündem oluşturduğu görülmektedir. Yayımlanan bu haberlerde, Bayraktar TB2 SİHA hakkında yapılan çerçevelemelerin Türkiye harici ülkelerdeki siyasi ve askerî elitler başta olmak üzere çeşitli hedef kamuların ilgisini çektiğini ve Türkiye’nin gelişmişlik düzeyine ilişkin kamuoyu oluşumuna katkı sunduğunu söylemek mümkündür. Bu haberlere dayalı olarak oluşacak kamuoyu, kamu diplomasisi açısından Türkiye’ye avantajlar sağlayabilir. Örneğin ABD’de bu haberleri okuyan birtakım elitler; savunma sanayii açısından bu düzeye erişmiş, NATO şemsiyesi altında bölgesel anlamda müttefik ve stratejik bir ortak olan Türkiye’ye dönük uygulanan yaptırım ve kısıtlama temelli politikaları sorgulayabilir. Çünkü ABD uyguladığı bu “sopa politikası” ile Türkiye’yi kendi arzu ettiği noktaya çekmeye çalışmaktadır ancak bu yaklaşım sonuç itibarıyla Türkiye’yi hem yerli ve millî savunma sanayii alanında bağımsızlaşma noktasında daha çok motive etmekte hem de bölgesel anlamda başka ittifak arayışlarına sevk etmektedir. Ortaya çıkan her iki sonuç da ABD’nin dış politik çıkarları açısından olumsuzdur. Tuch (1990, s. 3) kamu diplomasisini “hükûmetlerin ulusal mevcut politikalarına karşı yabancı kamularda anlayış geliştirmek üzere sürdürdüğü iletişim faaliyetleri” olarak açıklamaktadır. Türkiye ile ABD arasındaki iletişim faaliyetlerinin arzu edilen anlayışı geliştirebilmesi açısından bu haberlerin ortaya koyduğu veriler önemlidir. Bu gerçekler göz önüne alındığında ABD’nin Türkiye’ye dönük politikalarını rasyonel bir bakış açısıyla revize etmesi ve buna bağlı olarak karşılıklı ve kalıcı anlayışın inşa edilebilmesi mümkün olabilir.

ABD açısından bir diğer olumsuz sonuç yeni bir tehdit algısının oluşmasıdır. Örneğin ABD, Suriye'nin kuzeyinde DEAŞ (Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve's Şam) terör örgütüyle mücadele gerekçesiyle bir diğer terör örgütü YPG'yi (Yekîneyên Parastina Gel/ Halk Savunma Birlikleri) desteklemektedir. Bu kapsamda tırlar dolusu silahın bölgeye sevk edildiği bilinmektedir. Haberlerin, Bayraktar TB2 SİHA'ların savaş alanındaki performansına ilişkin ortaya koyduğu veriler ABD'nin bölgesel çıkarlarını korumak amacıyla yaptığı bu yığınağın açık bir tehdit altında olduğunu göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bölgede gerçekleştireceği harekâtların bu tehdidin boyutlarını somut biçimde ortaya koyması muhtemeldir.

Orta Doğu ülkelerinde yaşayan hedef kamular ise Türkiye'nin askerî savunma sanayisinde önemli ölçüde bağımsızlaştığını, bu alanda yüksek düzeyli teknoloji üretebilme kapasitesine sahip bir ülke olduğunu ve bu sayede bölgesel anlamda oyun değiştirici bir güce eriştiğini bu haberler aracılığıyla öğrendiğinde, Türkiye'nin bölgesel bir güç olma iddiasının artık somut gerçeklere dayandığını görecektir. Bu başarının ilham verici etkisiyle onlar da bağımsız, yerli ve millî savunma sanayilerini kurma ve geliştirme noktasında kendilerine öz güven duyabilirler. Bölgesinde bunu başarabilen ilk ülke olma özelliği taşıyan Türkiye'ye saygı ve sempati duymaları beklenebilir. Bu da kamu diplomasisinin temel hedeflerinden biri olan uluslararası toplumun aklını ve gönlünü kazanma (Nye, 2005, s. 2) ideali açısından oldukça önemli bir kazanım olacaktır.

Haberler, Türkiye'nin savunma sanayisindeki geçmişe ait bağımlılıklarından kurtulmaya yönelik bir potansiyele ve iradeye sahip olduğunu, Bayraktar TB2 SİHA'ları üzerinden betimlemektedir. Türkiye'nin bundan sonraki süreçte yüksek düzeyli teknolojik alt yapıyı ve inovasyonu gerektirse de savunma sanayisinde ihtiyaç duyduğu araçları yerli ve millî kaynaklarla üretme konusunda bir kararlılık sergilediğini ortaya koymaktadır. Haberlerde betimlenen bu potansiyel ve kararlılık Türkiye'nin gücüne ve vizyonuna işaret etmektedir. Bu unsurlar Türkiye'nin ülke markalama stratejisini inşa ederken kaynak veri olarak kullanılabilir ve bu süreçte önemli açılımlar sunabilir.

Analiz edilen haberlerin farklı medya kuruluşları tarafından yayımlanmasına rağmen aynı somut verilere dayanması ve bağlamsal açıdan ortaklaşması önemlidir. Çünkü bu sayede okuyucu, habere konu olan içeriği farklı kaynaklardan teyit etme imkânına sahip olmaktadır. Bu da haberin güvenilirliğini ve ikna ediciliğini arttıran bir faktördür. Dolayısıyla yukarıda belirtilen ve Bayraktar TB2 SİHA'lara atfen yapılan olumlu betimlemelerin okuyucu zihninde belirgin bir algı oluşturması beklenebilir.

Türkiye son yıllarda bölgesinde terör örgütleri aracılığıyla sürdürülen vekâlet savaşları bağlamında ciddi meydan okumalarla karşılaşmaktadır. Bu makalenin kaleme alındığı şu günlerde devam etmekte olan Rusya-Ukrayna savaşı ise devletlerarası savaşların her zaman muhtemel bir tehdit olarak varlığını koruduğunu göstermektedir. Bu açıdan Türkiye yaklaşık 20 yıldır gerek asimetrik savaşlara gerekse devletler arası

savaşlara hazırlık bakımından ihtiyaç duyduğu değişik ölçekteki kabiliyetleri üst düzey bir teknolojik alt yapı ile yerleştirmeye ve geliştirmeye devam etmektedir. Örneğin Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı'nın web sayfasındaki verilere göre 2002 yılında yalnızca 66 savunma projesi yürütülürken bu sayı günümüzde 793'e ulaşmıştır. Bu yaklaşık olarak 12 katlık bir artışa tekabül etmektedir. Üstelik 2002 yılında yürütülen projelerde dışa bağımlılık oranı %80 iken günümüzde %65 in üzerinde bir yerlilik oranı yakalanmıştır. Bu gelişime ilişkin bir diğer gösterge de sektörün ciro rakamlarıdır. 2002 yılında 1 milyar dolar civarında olan Türkiye savunma ve havacılık sektörü cirosu 8,855 milyar dolara ulaşmıştır. Bu gelişme aynı zamanda sektördeki ihracat rakamlarına da yansımıştır. Türkiye'nin savunma ve havacılık sektöründeki ihracatı 2002 yılında 248 milyon dolar iken 2021 yılında 13 katlık bir artışla 3,224 milyar dolara ulaşmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Savunma Sanayii Başkanı Prof. Dr. İsmail Demir ise 5 Mart 2022'de CNN Türk televizyon kanalında canlı olarak yayınlanan Hafta Sonu adlı programda şu açıklamalarda bulunmuştur. "2022 yılı sonunda savunma ve havacılık sektöründeki ihracatın 4 milyar doları geçmesi bekleniyor. Bunun ilerleyen yıllarda katlanarak artması mümkün. Çünkü son derece geniş bir ilgi var. Ürünlerin sahadaki performansları ve teknolojik üstünlükleri söz konusu olduğunda muhataplarımızın Türkiye'ye farklı bir gözle baktığını görüyoruz. Özellikle silahlı ve silahsız insansız hava araçlarından başlayarak oluşan zincirde sahadaki performansımızla birlikte oluşan bir algı var. İnsanlar artık Türkiye'yi başka bir biçimde konumlandırıyorlar." Bu çalışmada analiz edilen haberler de insanların zihnindeki bu algıyı ve konumlandırmayı pekiştirmektedir. Çünkü bu haberler, ürünlerin fuarlarda görülmesinin yanı sıra saha performanslarının çeşitli verilerle ispat edilmesini ve çok daha geniş kitleler tarafından tanınmasını sağlamaktadır. Türkiye'nin havacılık ve savunma sektöründe ürettiği ürünlerden en fazla ön plana çıkan Bayraktar TB2'nin saha performansları dolayısıyla silahlı insansız hava araçları olmuştur ancak bu sektördeki ürün yelpazesi oldukça geniştir. Türkiye hassas vuruş kabiliyeti olan güdüm teknolojileri, roket motorları, elektronik harp teknolojileri, insansız ve otonom kara ve deniz araçları, hava savunma sistemleri, uzay teknolojileri, siber savaş teknolojileri gibi birçok alanda üretim yapmaktadır. Baykar tarafından üretilen bir diğer silahlı insansız hava aracı olan Taarruzi İnsansız Hava Aracı Akıncı (TİHA), Türk Silahlı Kuvvetleri'nin envanterinde yer almaktadır. Baykar firması yakın bir gelecekte uçak gemisi üzerine iniş kalkış yapabilecek olan Bayraktar TB3 ve Jet motorlu Muharip İnsansız Uçak Sistemi (MİUS) üretmeyi de planlamaktadır. Türk Havacılık Uzay Sanayii (TUSAŞ) tarafından tasarlanan Millî Muharip Uçak da (MMU) geliştirilme aşamasındadır. Bu örneklerin sayısını arttırmak mümkündür ancak tüm bunlar aracılığıyla varılmak istenen noktayı Prof. Dr. İsmail Demir'in Savunma Sanayii Başkanlığı'nın vizyonu olarak ifade ettiği şu cümleler üzerinden anlamak mümkündür. "Çeşitli otonom ve insansız unsurların sahadada olduğu, birbirleriyle haberleşebildikleri, birbirleriyle konuşup harekât ortamına veri aktarabildikleri, harekât ortamından komut alıp bir komuta sistemi marifetiyle idare edilebildikleri ve insan unsurunu en az tehlikeye atacak şekilde vurucu gücünü arttıran,

görünmeden gören, vurulmadan vuran bir teknolojiyi sahaya verebilmek. Bu durum kara, hava, deniz altı ve üstü bütün unsurlar için geçerli”.

Türkiye bu vizyonda ifadesini bulan gelişimiyle oyun değiştirici bir rol üstlenmekte ve yeni bir konsept tanımlamaktadır. Geleceğin savaşlarında belirleyici olması muhtemel bu konseptin elde ettiği başarılarla uluslararası medyanın ilgisini çektiği gerçeği bu çalışmada ABD merkezli, köklü ve küresel çapta çok geniş bir kitleye hitap eden medya kuruluşlarının dijital sürümleri üzerinden ortaya konulmuştur. Bu haberlerde kullanılan veriler ve içerikler Türkiye tarafından üretilmiş değildir. Bu bağlamda Türkiye Hükûmeti ya da Türkiye merkezli herhangi bir kuruluş tarafından yürütülen bir kamu diplomasisi faaliyetinin parçası olarak değerlendirilemezler. Bununla birlikte bu haberlerin uluslararası toplumun zihninde oluşacak güçlü ülke Türkiye imajına olumlu katkı sağladığı açıktır ve Türkiye'nin savunma ve havacılık sektöründeki gelişimini dünyaya aktaracak tüm tanıtım faaliyetleri açısından önemli bir zemin oluşturmaktadır. Günümüz hegemonik güç olgusunun parametrelerini sıralayan Nye (2003, s. 63) teknolojik liderliğin, askerî ve ekonomik büyüklüğün yanı sıra yumuşak güç ve uluslararası iletişim ağının denetim kapasitesini de ifade etmektedir. Türkiye'nin hâlihazırda en az savunma ve havacılık sektöründeki kadar geniş bir yelpazede sahip olduğu yumuşak güç unsurları bulunmaktadır. Sektördeki bu önemli gelişmelerin, bu yumuşak güç unsurları aracılığıyla desteklenmeye devam edilmesi durumunda, ortaya çıkacak olan akıllı güç potansiyeli, ülkemizin küresel bir güç olma idealine ulaşma yolunda önemli bir rol oynayacaktır.

Türkiye yukarıda belirtildiği gibi son 20 yılda savunma ve havacılık sektöründe hızlı bir gelişim göstermiştir. Bu gelişim ABD dışında, Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri ile Rusya ve Çin gibi ülkelerin medya kuruluşları tarafından da haberleştirilmektedir. Bu medya kuruluşlarında yayımlanan haberlerin sunduğu çerçeve, Türkiye'nin kamu diplomasisi bağlamında etkilemeyi amaçladığı hedef kamuların algısının şekillenmesinde belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi literatürüne katkı sunmak isteyen araştırmacılara diğer ülkelerin medya kuruluşlarında yayımlanan haberleri ve yapılan çerçevelemeleri analiz etmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Baykar (2022). İnsansız hava araçları. Retrieved from <https://www.baykartech.com/iha-15.html>
- Binark, F. M. (2007). Yeni medya çalışmalarında yeni sorular ve yöntem sorunu. F. M. Binark (Dü.) içinde, *Yeni Medya Çalışmaları* (s. 21-44). Ankara: Dipnot.
- Cull, N. J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Los Angeles, CA: Figueroa Press.
- Cull, N. J. (2008). Public diplomacy: Taxonomies and histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616 (1), 31-54.
- Cull, N. J. (2006). Public diplomacy before gullion: the evolution of a phrase. Retrieved from <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase>
- Ekşi, M. (2014). *Kamu diplomasisi ve Ak Parti dönemi Türk dış politikası*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Entman, R. M. (2004). *Projections of power: Framing news, public opinion, and U.S. foreign policy*. Chicago: University of Chicago Press.
- Erdinç, İ. E. (2020). Türkiye dış politikasının meşruiyeti ve ikna ediciliği üzerine. S. Çeçen, S. Karacagil, A. O. Tiro, Ö. Kahya, & Ş. Bozgun (Dü) içinde, *Current debates on social sciences* (1.Baskı, s. 291-306). Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- Erzen, M. Ü. (2014). *Kamu diplomasisi*. İstanbul: Nehir Yayınları.
- Forbes (2022). Connect with us. Retrieved from <https://www.forbes.com/connect/>
- Foreign Affairs(2022). Mediakit. Retrieved from <https://mediakit.foreignaffairs.com/>
- Kalın, İ. (2012). Türk dış Politikası ve kamu diplomasisi. A. Özkan, & T. E. Öztürk (Dü) içinde, *Kamu diplomasisi* (s. 145-160). İstanbul: Tasam Yayınları.
- Karadağ, H. (2016). *Uluslararası ilişkilerde yeni bir boyut kamu diplomasisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavoğlu, S. (2018). *Türk kamu diplomasisi halkla ilişkiler eksenli model arayışları*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Krause, P., & Evera, S. V. (2009). Public diplomacy: Ideas for the war of ideas. *Middle East Policy*, 16 (3), 106-134.
- Leonard, M. (2002). *Public diplomacy*. London: Foreign Policy Centre.
- Leonard, M., Stead, C., & Smewing, C. (2002). *Public diplomacy*. London: Foreign Policy Center.
- Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy*. London: Palgrave Macmillan.
- Nye, J. S. (2003). *Amerikan gücünün paradoksu, dünyanın tek süper gücü neden tek başına davranamaz?* (G.Koca, Çev.) İstanbul: Literatür.
- Nye, J. S. (2009). Get smart combining hard and soft power. *Foreign Affairs*, 88 (4), 160-163.

- Nye, J. S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616 (1), 94-109.
- Nye, J. S. (2005). *Soft Power. The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Özkan, A. (2014). Yeni yüzyılda Türkiye'nin kendi hikâyesini yazmasında iletişim stratejisi olarak kamu diplomasisinin rolü. *Uluslararası sosyal bilimler kongresi*, (s. 229-253). Artvin.
- Potter, E. (2003). Canada and the new public diplomacy. *International Journal*, 58 (1), 43-64.
- Price, M., Haas, S., & Margolin, D. (2008). New technologies and international broadcasting: Reflections on adaptations and transformations. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616 (1), 150-172.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler*. İstanbul: Beta Yayınları.
- The Wall Street Journal (2022). About. Retrieved from <https://www.wsj.com/about-us?mod=wsjfooter>
- The Washington Post(2022). About the Post. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/about-the-post/#mission>
- The Washington Post. (2022).Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/public-relations/audience-traffic/>.
- Tuch, H. N. (1990). *Communicating with the world: US public diplomacy overseas*. New York: St. Martin's Press.
- Van Dijk, T. A. (2004). Digital Media. J. D. Downing, D. McQuail, P. Schlesinger, & E. A. Wartella (Dü) içinde, *The Sage Handbook of Media Studies* (s. 145-163). London: Sage Publishing.
- Wilson III, E. J. (2008). Hard power, soft power, smart power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616 (1), 110-124.
- Yıldırım, G. (2015). *Kültürel diplomasi ekseninde. uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden kamu diplomasisi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.